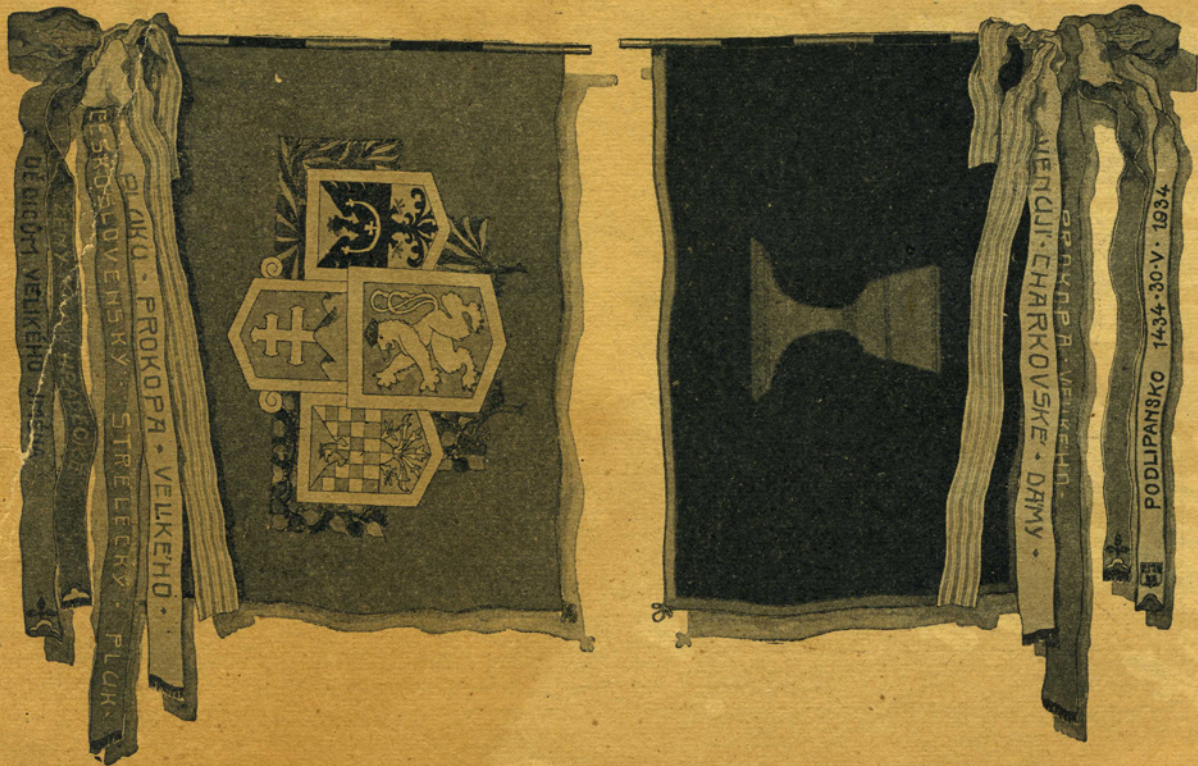
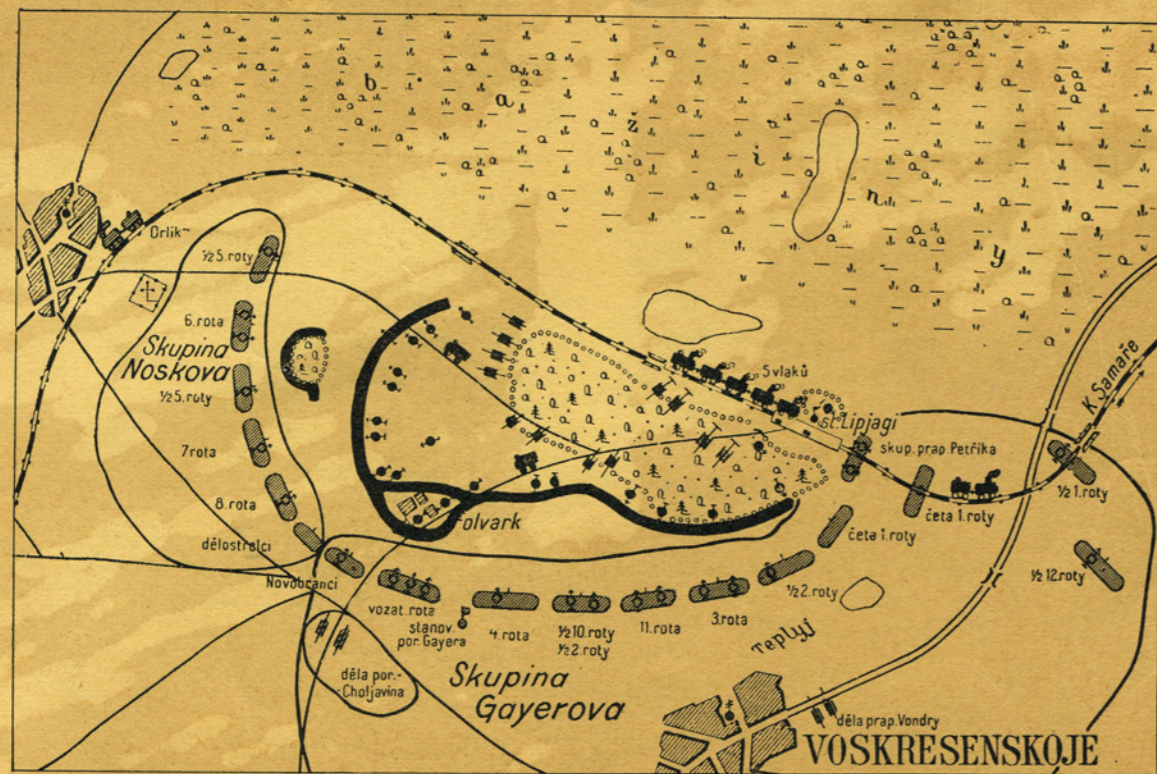

STRUČNÉ DĚJINY
PĚŠÍHO PLUKU 4 PROKOPA VELIKÉHO

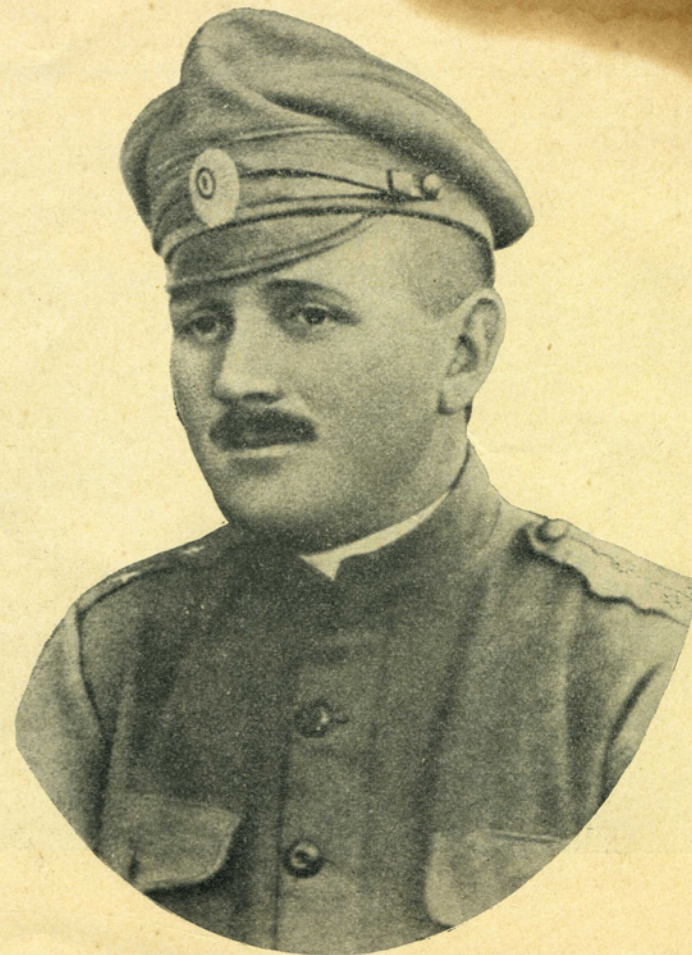

Bitva u Lipjag 4. června 1918.

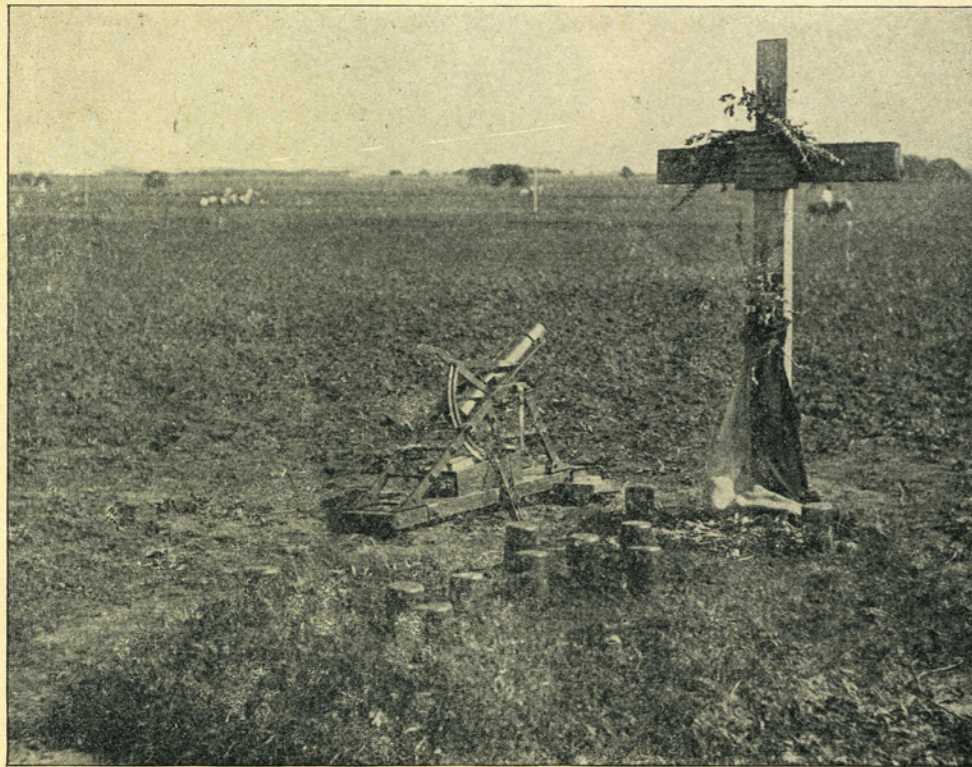

Čechoslováci.

Situace před útokem: Naše vojsko: 1.700 mužů s 30 kulomety a 6 děly.
Nepřítel: 4.000 mužů s 200 kulomety a 13 děly.

Poručík Jan Gayer, zatimní velitel pluku,
smrtelně zraněn u Lipjag.

Hrob u Lipjag.

4. střelecký, nyní pěší pluk Prokopa Velikého, patří k nejslavnějším plukům ruské legie.

Byl založen 6. září 1917 a do 19. února 1918 byl posádkou v městě Polonnoje v západní Ukrajině. Prvním velitelem pluku byl plukovník ruské armády N. I. Šiškovskij.

Základ pluku tvořili účastníci bitvy u Zborova od 1., 2. a 3. pluku Československé brigády. O vánocích 1917 byl pluk doplněn dvěma rotami čs. dobrovolníků od ruského Slovanského útočného pluku, t. zv. Kornilovci. 4. rota pluku, která se 7. července 1917 s útočným praporem generála Kornilova zúčastnila vítězného boje u *Jamnice* ve východní Haliči, dostala na památku svého hrdinství čestný název:

»4. ROTA GENERÁLA LAVRA GEORGIJEVIČE KORNILOVA.«

Později byl pluk doplněn dobrovolníky od 1. čs. záložního pluku.

Když německá a rakouská vojska zahájila postup do Ukrajiny, ustupoval 4. pluk ve svazku 1. čs. divise Ukrajinou z Polonného k Bachmači a vykonal od 20. února do 10. března 1918 pochod 400 km.

Svůj první boj vybojoval 4. pluk ve dnech 10.—13. března 1918 u *Bachmače*, kde se Němci snažili zničit 1. a 2. čs. divisi. 4. pluk převzal od části 2. divise a 1. zál. pluku obranu Bachmače, odrazil útoky Němců, a když byl jeho přičiněním odsun čs. jednotek ukončen, jako poslední z čs. jednotek odešel z bitvy.

V dubnu 1918 se stal velitelem pluku *por. Stanislav Čeček*.

Do konce května 1918 byl pluk soustředěn v prostoru na západ od Penzy a čekal na odjezd do Francie, kam měl být převezen čs. armádní sbor podle rozhodnutí Masarykova. Vystoupením sovětů proti čs. vojsku na Rusi byla zmařena cesta do Francie a 4. pluk se s ostatními pluky čs. vojska zúčastnil bojů proti sovětským vojskům.

V bojích t. zv. penzenské skupiny, které velel *por. Čeček*, připadla 4. pluku zvláště těžká a odpovědná úloha, poněvadž byl v zadním voji, v srdci ruského území, a musil vždy bojovati s velkou přesilou nepřátel.

28. května bojoval I. prapor *u Rtiščeva a Serdobska*, II. a III. prapor společně s 1. plukem a zál. plukem dobyly po krvavém boji 29. května města *Penzy*, 31. května ovládly *Alexandrovský most* přes Volhu, 1. a 2. června zvítězily *u Majtugy a Bezenčuku*.

4. června 1918 svedl 4. pluk svůj největší boj *u Lipjag*. U Lipjag útočil pluk v počtu asi 1700 mužů s 30 kulomety a za podpory 6 děl proti sovětskému vojsku v počtu 4000 mužů s 200 kulomety a 13 děly. Nepřítel se opevnil ve velmi vhodném postavení, které prohlašoval nedobytným, ale 4. pluk v osmihodiném boji je obklíčil a zdolal ztečí. Pluk vykoupil své vítězství ztrátou 26 mrtvých a 86 raněných, a smrtí hrdinného velitele pluku, *poručíka Jana Gayera*, který byl při zteči těžce zraněn.

Výročí bitvy u Lipjag je plukovním svátkem, a to vším právem; neboť u Lipjag bojoval celý 4. pluk, prokázal vysokou mravní a bojovou hodnotu a zvítězil v boji, který patří k největším bojům čs. vojska na Rusi.

K uctění památky Gayerovy má I. prapor čestný název: *»I. prapor Jana Gayera.«*

8. června dobyl 4. pluk s 1. plukem města *Samary*. Po pádu Samary bojovaly prapory 4. pluku odděleně na různých úsecích povolžské fronty. 24.—26. června se přičinil I. prapor s 1. plukem o dobytí města *Buzuluk*, 10. července dobyl I. a III. prapor města *Syzraně*.

II. prapor bojoval na *nikolajevské frontě*, kde řídil operace zatímní velitel 4. pluku, *podporučík Robert Vobrátilék*. — II. prapor se vyznamenal zejména ve čtyřech těžkých bojích u vesnic *Nikolajevky*, *Bortnovky* a *Ivantijevky* ve dnech 26. až 30. července.

Počátkem srpna byly na nikolajevskou frontu povolány též I. prapor a 12. rota. Od 3. srpna do 15. září svedly na nikolajevské frontě části 4. pluku po boku 1. záložního pluku a praporu 1. pluku 14 tuhých bojů, z nichž zejména sluší zaznamenati dobytí města *Nikolajevska* 20. srpna a tři boje *u Orlovky* ve dnech 5.—8. září.

III. prapor si vedl v té době neméně statečně na *inzenské frontě*, kde houževnatě vzdoroval přesile nepřátel. Z bojů na této frontě nutno zaznamenat boje *u Trojického*

Sunguru 24. srpna a u *Jeděleva* 5. září. Koncem září byl na inzenské frontě vystřídán III. prapor I. praporem a 12. rotou, které zvítězily u vesnic *Balašejký a Lobanovky*, chráníce ústup našich vojsk za Volhu. Počátkem října za ústupu povolžské skupiny odrážely I. a III. prapor s 1. a 9. plukem s vypětím posledních sil náporů nepřítele na Samaru a zasloužily se o zdárné provedení ústupu.

Po skončení bojů na Volze byl soustředěn 4. pluk v městečku Belebeji, kde se velení pluku ujal *pplk. Miloš Žák*. V listopadu přibyl 4. pluk na odpočinek do města *Šadrinska*, kde zůstal do jara 1919. V březnu 1919 byl ustanoven velitelem pluku *mjr. Josef Kroutil*, který pro svou rozšafnost a otcovskou péči byl vojáky nazýván »tátou«.

Čs. vojsko na Sibiři a tedy i 4. pluk se těšil na brzký návrat do vlasti, ale než se jejich touha splnila, uplynul celý rok. Byl to rok nové, odpovědné práce, výprav, vysilující služby a drobných potyček, aby byla zajištěna sibiřská *magistrála* proti přepadům nepravidelných povstaleckých oddílů. 4. pluku byla přikázána od května do konce roku 1919 ochrana magistrály ve střední Sibiři v délce asi 300 km. Pluk plnil těžkou úlohu obětovně a zasloužil se o bezpečnost na trati stejně dobře, jako jiné části čs. armádního sboru.

Počátkem roku 1920 byl 4. pluk dopravován ze střední Sibiře na východ. V té době vyvstal čs. vojsku nový nepřítel v osobě atamana Semenova, který chtěl za pomoci Čechoslováků

obnoviti zhroutivší se ruskou protisovětskou frontu a hrozil zničením tunelů u Bajkalského jezera, jestliže se čs. vojsko neobrátilo proti sovětům. Bezpečné držení řečených tunelů bylo životní otázkou pro pluky 2. a 3. divise, které ústupovými boji zdržovaly pronikání sovětských vojsk do střední Sibiře.

Úloha zajištění tunelů byla svěřena 4. pluku a 9. ledna 1920 odzbrojil semenovská vojska na krugobajkalské dráze. Zvláště statečně si vedl I. prapor na stanici *Bajkal*, kde smělym přepadem odzbrojil nepřátelská vojska a v krátké, ale krvavé bitce zajal 100 důstojníků a 1600 mužů. Po akci na Bajkale byl odsunován 4. pluk na východ bez vážnějších příhod. 16. června dosáhl Vladivostoku, kde se 23. dubna nalodil a odjel přes Hong-Kong, Singapur, Colombo, Port Said do vlasti. 13. června 1920 stanul 4. pluk v Horním Dvořišti na půdě vlasti a 14. června byl slavnostně uvítán v Hradci Králové, který byl pluku určen za mírovou posádku.

V srpnu 1920 odjel pluk na Podkarpatskou Rus a sloučil se tam 17. srpna s domácím pěším plukem 18, známým záslužnou činností na Českolipsku za převratu a statečností v bojích při obraně Slovenska roku 1919. Od té doby má pluk název: »Pěší pluk 4 Prokopa Velikého.« V říjnu 1920 se vrátil pluk do Hradce Králové.

Pěší pluk 4 žije dále v tradici své slavné minulosti a připravuje se, aby dovedl plnit úkol obrany vlasti tak dobře jako jeho bojovníci v Rusku.

PLUKOVNÍ PRAPOR.

Plukovní prapor je svědkem hrdinných činů pluku a symbolem jeho cti.

Prapor věnovaly pluku české ženy města Charkova roku 1917. Za ústupu z Ukrajiny a za bojů se sověty nebylo vhodné doby k slavnostnímu odevzdání praporu. Stalo se tak teprve 21. března 1920 ve Vladivostoku.

Plukovní prapor byl 9. září 1921 vyznamenán čs. válečným křížem. 5. června 1927, při oslavách 10. výročí založení pluku v Hradci Králové, byla 4. pluku odevzdána kopie plukovního praporu. Při této příležitosti byl plukovní prapor ozdoben třemi stuhami, věnovanými ženami královéhradeckými. 27. května 1934 byla plukovnímu praporu věnována stuha Krajem Podlipanským v Českém Brodě. Stuha má nápis: »Dědicům velkého jména — Podlipansko.« 23. června 1935 věnoval sbor dobrovolných hasičů v Nechanicích stuhu s nápisem: »Naší vlastní na pomoc.«

Hlavní bojiště pluku:

Bachmač, Lipjagy, Buzuluk, Nikolajevsk,
Penza, Samara, Syzraň a Sibiř.

Přehlídka pluku v červnu 1920 po příjezdu na náměstí v Hradci Králové.